

Előfizetési díj.

Évkre postán vagy helyben házhoz hordva.	
Egész évre	15 frt.
Félévre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy óra helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

KELET.

Hirdetési díjak:

Hatszor hasábozott gármoud sor vagy annak tere 6 kr.
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknel külön kedvezményt is nyújt a kiadólivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben : Oppelík Alajos (Wollzeile 22.) Haasenstein et g
(Wallfischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau

Nyiltéri cikkek

garmond_sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:

Főtér 4-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESBB CZIKKEK DIJAZTATNAK.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-livatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHIVAS

„KELET”

politikai és közgazdasági napilap

1875. második negyedére.

A „Kelet” előfizetési ára:

Félévre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy óra	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legczélszerűbben pos-ti utalvánnyal alólirt könyvkereskedésébe kldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés tán tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Stein János

a „Kelet” kiadója.

z erdélyi részek es a conser-vativismus.

III.

(L—t.) A ki az erdélyi részek po-likai szereplőit ösmeri — ily kis terüle-t jóformán mindnyájan ösmerhetjük — rajdnem az ujjain folszámálhatja azokat, akik itt nálunk a mult alkalommal kör-málozott conservativismus hiviül tekint-észek, avval a különbséggel, hogy ezek jó esze, felekezeti különbségénél fogva, tá-ol áll az ultramontanismus törekvéseitől, e avval, hogy kiváltságossági velleitásaik kerét nem épen indokolatlan hitök sze-int igen nagy mértékben hátráltatja az nio, a nagy Magyarország tulnyomó de-mocrat elemei az ök csekélységöket elannyi-absorbealván, hogy separatisticus törek-éseik a nagy egész organicus életében rajdnem teljesen paralysáltatnak.

Ezért az az itt-ott elég hangosan yilatkozó ellenszenv, mely a mi szűkebb rtelemben vett hazánk conservativ elemei-ek körében az unio iránt jelenkezik, pél-ául az urban megboldogult „erdélyi ma-yar nemzeti párt” a legelső enuntatiojá-

ban s legutóbb a szabadelvű-párt megalu-kultát közvetetlen megelőzőtt Deák-párti ér-tekezleten, ugyane hangok nyervén a con-servativ lapokban kifejezést, mintha az er-délyi részek az unionak csak hátrányát látták volna.

Azoknak tehát, a kik a mi conser-vativjainkkal kívánának menni, mindenek-előtt aval kell tisztában lenniök, hogy e részben minden kitelhető el lesz követve az iránt, hogy az unio disereditiroztassék, sha amacsekély számuak nyugodtan nézhetik öseik kastélyának ablakából az uniált avagy nem uniált Erdély következendő sorsát — minekünk, tulnyomólag nagy többségnek, mindenesetre elég időnk marad az elmél-kedésre a felől, hogy a magyar nem-zetiség minő garantíát bir a Magyarorszá-gal való unioban, valamint a felől is, hogy épen ránk, erdélyrészekre, nézve minő igazság rejlik azon állításban, hogy a con-servativismus főtekinetét e haza magyar államisága képezi.

Jó szerencse, hogy nálunk csak igen-igen kevésre tehető azoknak száma, kik ily értelemmel vannak, söt ezeknek jó része is távol tartja magát a politikai actio te-rétől, hol mint spleenes duzzogó, hol mint teljesen saját magány ügyei által igénybe vett, — már akár önkő hajlamai okán, akár mint vagyoniilag ruinált nem rendel-kezőn azon eszközökkel, melyek a közélet tevékeny munkásánál nélkülözhetetlenek.

Az erdélyrészi aristokraták ugyanis, a kiknek köréből természetszerűleg legna-gyobb contingensét nyeri a mi conservati-vismusunk, sem világi javak, sem vallás-felekezeti viszonyok, sem családi traditiók tekintetéből általában nem sorozhatók egy kategoriába a királyhágón tuli aristokra-tákkal, s míg oda tul nem egy törülmet-szett képviselőjét szemléljük a közélet te-rén ma is a feudális olygarchiának, addig a mi hazarészünk legfényesebb neveinek hordozói, majdnem kivétel nélkül, mindég a nemzeties szabad fejlődés, az alkotmá-nyi és lelkiösmereti szabadság előharczo-saiként szerepeltek, azok pedig, a kik kö-züliök az ellentétes nézetekben osztakoztak legnagyobb részt távol tarták magukat a nyilvánosság küzdterétől, ugy hogy a sza-badságharcz előtti conservativ küzdelmek harezosai jó részt csak inkább a királyi hivatalosok és hivatalnokok s alig egy pár főuri család köréből teltek ki.

A mi aristokratiánk közéleti hatása és jelentősége tehát épen abban gyökere-

zett, hogy tulnyomó nagy többségük nem külön kaszt-érdekeket, hanem a nemzeti fejlődés jólétének ügyét szolgálták; nem külön tagként szerepeltek, hanem beleöl-vadtak a nemzet-testbe s nevezetüket a szó való-értelmében víra ki és érmekeelve meg: az elsőséget nem privilegiumaik, hanem ha-zafiságuk által bírták, nem ök nyertek fényt az előjogoktól, hanem ezek az ö tet-teiktől.

És ezt közüliök minden higgadtan gon-dolkodó ma is tisztán láthatja, melyen érezheti. Hatásuk e magatartással emelke-dik, avagy száll. Ösi curiájok falain belül sértetlen láthatják jogaikat, söt, a meny-nyiben az alkotmányos törvényhozás né-mileg még ide is benyulhat, e jogok érvé-nyesítése is provocalja már öket a közélet terére; de mihelyt a közügyek intézésében a hazafi kötelességekhez képest, szerepet kívánnak játszani: e szerep mérve és je-lentősége teljesen e magatartástól függ. A nemzet tulnyomó nagy többségének ára-datával haladva: a felszínen maradhatnak s ez áradatnak irányt is adhatnak; avval szembe helyezvén magukat: a legjobb esetben félre tolatnak — söt el is so-dortatnak . . .

S ehez járul a mi sajnos specialitá-sunk: a nemzetiségi arányok, melyek míg annyira vindicálják az unio minden áron való megszilárdítását, addig másfelől épen az eshetőleg conservativ elemek anyagi és társadalmi érdekeit veszélyeztethetik első sorban.

Mindezeknek nyomán nyilván belát-hatják a Királyhágón tuli conservativ la-pok, hogy minő kilátásaik lehetnek akkor, midőn az erdélyi részekre szemet vetve, itt politikájuk számára biztos talpra szá-míthatnak, — söt maguk az ultramontan-izmónyók is meg lehetnek győződve, hogy mihelyt saját tendenciáikat a politika terére próbálnák átjátszani, a legfényesebb bu-kásra számíthatnak — példa reá a telje-sen katolikus Csik és Gyergyó utóbbi politikai magatartása; söt, hogy még az egyházi téren és ügyekben is az erdélyré-szi katolikusok közt egészen más az irányadó szellem, mint a Királyhágón tul: az ottani és itteni autonómiai mozgalmak összeretése eléggé tanusítja.

S ugyan, ha így, sem a mult, sem a jelen az erdélyrészi conservativismus szá-mára vérmes kilátásokat nyujtani nem képes: ugyan mi szolgáltathatna okot és alkalmat, hogy majdnem minden historiai

és traditionális alap nélkül, hogy majd-nem rögtönözve egy oly fa ültetése kísér-tessek meg, mely a természetes talajt nél-külözve időnap előtt meglehází növénynek bizonyulna, melynek talán mesterségesen lehetne egy kis egészségtelen lombozatot növeszteti, de mely sem virágzás s annyi-val kevésbé gyümölcsözés reményével nem keesgetne . . .

Elég volt nekünk a hét erdélyi bün-ből és szerencsétlenségéből, a négy feleke-zeti és három nemzetiség kiváltságaiból. Isten bennünket megóvjon mindea bármí néven nevezendő privilegiumok további con-serválgatásától, de bizunk mindenekelőtt az erdélyi részek annyi kemény megpró-báltatásokon keresztül ment józan szabad-elvű többségének erélyében és kitartásában, hogy a vendég szereplést, mely a conser-vativismus részéről bejelentetett ezuttal is illő és méltó fogadtatásban részesítendi.

Már micsak megödlünk itthon, a ma-gunk régi módunk szerint, ök is maradja-nak otthon és seperjenek a maguk háza előtt.

A törvényszékek reductioja.

Budapest, ápril. 8.

(A) Pénzügyi helyzetünk reformja, az államháztartás egyensúlyának biztos visz-szaállítása nem kizárólag finanziaális ter-mészetű rendszabályoktól függ. Vannak olyan javítások, melyek jelentékeny pénz-ügyi eredményekkel is járhatnak, melyek kiadási költségvetésünkben nagyobb mérvű megtakarításokat fognak lehetővé tenni, de melyeknél mégis nem első sorban a finan-czialis, hanem az ország általános politi-kai érdeke jönnek tekintetbe. Ilyen példá-ul amaz átalakítás, mely igazságügyi szer-veztünkben már régibb idő óta tervezetik s melynek keresztülvitelét a közvélemény öhajításainak megfelelően a jelen kormány is fölvette volt programmjában.

Uj igazságügyi szervezetünk működé-sének engedményeit hivatalos és igen rész-letes kimutatásokban már két évi időről ismerjük. Ez adatok, valamint a gyakorlati élet tapasztalatai kellően fölvilágosítot-ták a közvéleményt arról, hogy az uj al-kotás alapjaiban véve megfelel az ország szükségleteinek, hogy az igazságszolgáлта-tást jobba és gyorsabbá tette s hogy ál-talában az uj szervezet föbb elvei kiállot-ták a practicus hasznavehetőség tűzpróbá-

ját, hanem mindemellett az uj institutio-nak is vannak hiányai s hogy az lényeges átalakítást igényel. A viszonyok ismerője régóta tudja, hogy bírósági szervezetünk egyik legfőbb hiánya az, hogy az első fo-lyamodásu törvényszékek száma s a gya-korlati szükséglet közt nincs összhangzat s hogy igen sok törvényszék a practicus viszonyokban épen nem talál létjogosult-ságot.

Nem egyedül pénzügyi tekintetek sür-getik e téren a reformot; még nagyobb mérvben kívánja azt az igazságszolgáltatás érdeke. A jelen organismus ugy szólván hypertrophiában, túltengésben szenved s ismeretes dolog, hogy valamely intézmény hiányai épen ugy keletkezhetnek közgei tulságosan csekély, mint tulságosan nagy számában. Ismeretesek ama viszonyok, me-lyek közt a törvényszékek létszáma annak idején megállapítottát. Akkor a törvény-hozás csak experimentumot csinált s a ta-pasztalás kitüntette, hogy a kísérlet hibás annyiban, a mennyiben a törvényszékek száma nagyobb mint a szükséglet, mi az ország pénzügyeinek és igazságszolgáltatá-si érdekeinek egyenlően kárára van.

Az igazságügyminiszterium már régeb-ben e bajra irányozta figyelmét s még Pauler Tivadar tizenöölcz törvényszék el-törlesztét tervezte s az 1875-ki igazságügyi budgetet már ugy készítette el, hogy ben-ne 18 törvényszék költsége csak a folyó év első felére lön fölvéve. Politikai és más okokból ez a terv azonban akkor nem jut-hatott megvalósulásra. De a mostani kor-mány felvette az eszmét s Perczel Béla miniszter negyven törvényszéket akar meg-szüntetni ugy, hogy a most fennálló szá-z hat — s nem mint a lapok tévesen ír-ták száznegy törvényszékek száma — bat-vanhatra fogna reductáltatni. Az eszme ki-vitele elé azonban sokféle igen komoly ne-hézség háruul. Nem tekintve egyebeket, itt van mindenekelőtt a bírák áthelyezésének és nyugdíjazásának ügye, mire nézve ed-digi törvényeink olyan batározatot tartal-maznak, a melyek a czélba vett reductiót lényegesen megnehezitik. A miniszter ide-voatokozólag öt pontból álló javaslatot ké-szített, mely a mult pénteken nagyobb képviselői értekezleten lön megvitatva. Ezenkívül több olyan javaslat is lesz szűk-séges, mely peres eljárásunk nagyobb hi-ányait orvosolni, de főleg a járásbíróságok és első folyamodásu törvényszékek illető-kességi körét átalakítani hivatják. Valószí-nű továbbá, hogy fölebbviteli bírósá-

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Jenny húgom.

Regény.

Irtá:

SAND GYÖRGY.

Negyedik rész.

III.

(Folytatás)

Hanem mondd csak, minő eljárást a-ar sir Brudnel Richard követni irányomban, agy hogy én miként viseljem magam iránta? Iránják-e tölem, hogy visszavegyem adott avamat?

— Egyszerűen ök adják azt neked visza. — Az ilyenmő tárgyak megvitatása kinos és életemetlen volna. Én azt kívántam, hogy az dekelt felek között ne is jöjjön szóra ez, sem evéliben, sem személyies találkozás alkalmával. Indennek csak az én közbenjárásommal kell egtörténni, mi reménylem egyikőikre sem sz sértő legkevésbbé is. Én tehát most tely-atalmu megbízottjja vagyok sir Richardnak s ínt ilyen kérdem az ő novében töled, ha ömmel, fogod-e látni Perez kisasszonnyal va-házasságát?

— Ohigen, igen a legnagyobb örömmel! sak válaszolj nekí gyorsan: mondd el neki, agy kérem bocsásson meg nekem a miért fel-avartam háza nyugalmát s hogy ezennel meg-ferem, soha viszont látni nem fogom Brudnel szsonyt.

— Ob ezt ő nem kívánja. Sir Brudnel ugy látszik felül emelkedik minden feltékeny-kedésen.

— Tehát nem szereti Manuelát? Mondd meg kérelek, szerette-e őt sir Richard, midőn kész voltam elrabolni őt töle?

— Szerette és most is szereti, csakhogy nem egy fiatal ember lelkesült szerelmével, még kevésbé egy vén élvhajász irigy feltékenysé-gével. Sir Richard nagyon józan életű ember, da-czára, hogy ifjúkora zajos szenvedélyek közt folyt le. Szerette e gyermekeit, mint saját leányát, apjának tekinté magát.

Tudta már rég, hogy Manuela oly beteg-ségben szenved, mely halálössá lehet, ha áten-gedi magát szenvedélyeinek. Ez okon tartotta annyira elzárva a külvilágtól s azért saját la-kában, mert látta tapasztalatból, hogy a zár-dai magány és unalom épp oly gyorsan fel-emészténé életét, mint a szabadság s a külélet izgalmai.

Lehet, hogy életmódjuk s viszonyuk sem-mi változást nem fog szenvedni ezentul is. Ki tudja ezt s mi közünk is vele? E házasság igazságszolgáltatás leend, melyet sir Brudnel felajánl s melyet Manuela örömmel fogad. Brudnel asszony lesz belőle, de a ki nem fog-ja kívánni, hogy bemutatassék a világban s gondos ápolás, kimélet és kényeztetés mellett, kellemes élete leend. E csendes falusi élet s családias nyugalom sir Richardra nézve is jó hatással lesz, neki szükségös van erre, kinek mint tudod meglehetőös gyenge egészsége van. Én ugy találok, hogy a lehető legokosabban intézte el így a dolgot, mert ő valódi benső ragaszkodással van gyámleányához s ha ehez még egy kis szerelem is vegyül, az eljárás mindkettőjük irányában előrúlva látván ma-gát általatok, eléggé bizonyítja fenkölt jellemét.

— Az igaz s nemcsak most kezdem őt bámulni, nem ez eseményre kelle azért vár-nom; de ennek az egész regényes történetnek folyamában, melynek befejezését tudatja most veled sir Richard. rejtélyes leányának megjele-nését vagy felemlítését hiában várom. Te ismered őt?

— Róla később fogok szólni neked. Most ne beszéljünk egyébről, mint saját ter-veinkről.

El vagy-e valóban határozva, hogy nem távozol el körükből?

— Ha csak Jenny most hamar férj-hez nem megy s én nem leszek oly szeren-csétlen, hogy felköltsem ellenszenvét leendő urának.

— Tán csak nem vagy történetesen annyira feltékeny természetű, hogy húgod fér-je már előre is ellenszenvesnek tünik fel előttd.

— Nem hiszem, hogy feltékeny termé-szetűnek születtem volna, hanem igen fiatal koromtól fogva élek mindig csalódott remények között.

E Manuela, kiről még iskolás koromban ábrándoztam s ki később annyi nyugtalanság és bánat okozója volt nekem, keserűség forrását hagyta visszaelkembem.

Most, hogy a varázs végképp megtört, ígírem, hogy megjavítom magamat s mindenként igye-kezni fogok annak idejében sógorom legjobb bá-rátjává lenni.

— Így már jól van, hanem honnét ve-szed e leendő sógort, azok után miket együtt határozatok, hisz te is, húgod is porrá törté-tek a szerelem jelképét?

— Komolyan volt az értve a Jenny részéről? Valóban senkibe sem volna ő sze-relmes?

— Ha szeretne valakit rajtnak kívül, tudtoddal lenne; nincs ösztintébb teremtes ná-la a világon; de hát mondd csak, neked szenvedést okozna az, ha Jenny szíve választott volna már?

— Bevallom hogy igen, azt okozna! tu-dom azt fogod megint mondani, hogy ez önzés, érzem azt magam is, és igyekezni is fogok le-küzdeni érzelmeimet, ha próbára leszek töve; de csak gondold el minő szép álomk a jövőre, a nyugodt együttlétre, melyeket mind megva-lósíthatnánk, ha egy idegen nem tolakodnék közénk soha!

— És te fel tudnád áldozni Jenny jövő-jét kettőnk önzésének; szeretnéd, hogy ne legyen családjá, gyermekei, s ne élvezze a boldogsá-got, hogy a sokért éljen? Én azt nem tudom tenni s arra vágyom, hogy Jenny férjhez men-jen. Ez meglehet nehezen fog létesülni, ha-nem idővel, talán mégis . . . türelemmel s meg-fontolással sokat el lehet érni . . .

Hallgasd csak, most játszák a zongorán. Mily gyöngéd érzelm monul át minden kis ze-neművén! Egy ily szép tehetség, ily szerető lélek lenne magányosságra kárhóztatva általunk! Hanem most erről nincs miért gondolkodni még. Legyen elég neked annyi tudni, hogy jelenleg nincs semmi tervünk még a jövőre őt illetőleg. Most látom éppen itt az ideje, mikor el szoktál távozni hazulról, hogy elolvad az esti lapokat.

Siess, hogy kilencz órakor mint rendesen ismét körünkben lehess.

— Cseppet sem nyugtalankodom a la-pok miatt, s ha öhajtod, szívesen itthon ma-radok.

— Neked jó hogy mozogj egy kicsit ebéd után a fris légen, addig mi is eligazítjuk apró házi dolgainkat. Éredj, majd ujból találkozunk.

Nem nagy kedvet éreztem elmenni hazul-ról, mind inkább megkedveltem az otthon ülést, napról napra; hanem egy beteget kelle megla-togatnom. Azért ma is elmentem a szokott esti órákban, hanem nem mentem a kávéházba, rendesenl korábban tértem haza.

Házunk mint már említettem félig falu-sias, félig városi lak volt. A külváros emel-kedettebb részén feküdt, kertektől körülvéve, gyönyörű kilátással a vidékre, honnét be leheto látni az egész pyrenei hegysort; két kijárással bírt, egyik a városba vezető fő útra, másik egyenesen a mezőre nyílt, hol egy meglehetősen lögös ösvény kigyózott tova. Ez utóbbin nem szoktam járni soha. Ez östve mégis azt vá-asztottam a hazatérésre, félve, hogy igen ha-mar érkezem haza, s zavarom anyámat házi foglalkozásában, e kerülőb úttra tértem.

Nagyon komor este volt; a mint köze-ledtem a kis kert-ajtóhoz, egy embert láttam azon kilépni, ki miután két-három lépést tett, felém, gyorsan megfordult, sebbesseben kez-dett haladni s tölem ellenkező irányban a söt-tétbe csak hamar eltűnt szemeim elől. Én is megkötötöttem, léptem előre a kis kertajtót félig nyitva találtam azt, holott este, mindig zárva szokott állani. Beléptem a kertbe, s ott találtam Jennyt, ki gondolatokba mélyedve jár-kált alá s fel.

— Ki ment ki innét? — kérdém töle.

— Nem tudom, én nem ügyeltem reá.

— Akkor nagyon szorakoztatnak kelle lenned!

(Folyt. köv.)

sabn menván, — az odaérkezett lovasok egye elvette tőlem az első dőfés (first spear) dícséget. Ezen erős hajtás után másik lovamra álltam — ez egy ritka szép kis fekete arabs, azan egészen gyermek —; a sors ugyanarab, hogy a vadkan szomszédom által felvevő rőföve megtámadta lovamat, ez megijedve pertyaegyenest felgaskodott, úgy hogy kénytelen voltam leugrani róla, mert már már hátravágtá magát. A vadkan egy oldalvágással ább rohant, a lovasok utána s míg én ismét felkaphattam felbőszült lovamra, s a folyón keresztül beértem a vadászokat, éppen utol párját adta ki a vadkan. Lovam annyir meg volt bőszielve, hogy a harmadik vadkn elejésében sem vehettem tetleges részt. E köben két óra felé járt az idő, 16 és ember ifáradt, s visszamentünk a tanyára.

7-én 7 óra után reggel ismét kimentünk, de okáig nem birtunk a kanra akadni, csak az és malacok cikáztak előttünk; s párszor hiák fásztók lóvaukat. Tudtuk hogy a kan nem lehet messze, de a jungle oly sűrű volt, hogy nem voltunk képesek kiverni belőle. Ekor elgyújtottuk azon darab jungle-t s éppen az első perczben rohant ki a vadkan; azonban fálu közelében levén, a kertek közt is a mas vetésben egy el-tűnt előttünk, hogy bárabb ízben megpillantottuk, utoljára sem tudk kihajtani onnan. 11 órakor rossz kedvvel megértünk sátrainkhoz. A 2 óra délután ismét nyegben talált s 5 óráig három vadkan hever a földön. Az első után lovagoltam, gyönyörű sport volt; a másodiknak hajtását egy domról néztém.

(Vége következik.)

Apró puskatűz.

Kovács Albert pesti theologiai tanár és rdélyi hazánkfíró is betelt a közmondás: „hgy senki sem próféta a jmagra hazájában.“ Ő, ki annyi érdemet szerzett magának a valás reformeszmék terjesztése körül; a ki valahyszor sikraszállott a debreczeni vaskalaposágellen, mindanyiszor diadalal koszorúva tért me a küzelemből: most erdélyi csatározásából vereséget szenvedve kénytelen hátrálni. Olvasink előtt ismeretes, mikép az érdemes tanár ur, azon kérdésben: Enyéd vagy Kolozsvár alkalmassab-e arra, hogy székhelye legyen az erdélyi ref. papnöveldek, érveinek dandárá-valsegélyére jött enyedi theologiai tanár rokoninak és barátainak, a kik még gondolatjátólis annak: hogy az enyedi husos fazakokat neádn odahagyni lehetnek kénytelenek, jobban félek, mint az ördög a tömjéntől. A Kovács Albert által vezényelt segélydandárnak az „Erdélyi protestáns közlőny“ legközelebbi számában Szász Domokos állott elébe érveinek erősebb dalárával, mely amazz teljesen szétugrasztotta. Száljuk, hogy lapunk szék tere nem engedi, hogy az egyházi fontosabb kérdéseknek benne heet engedjünk, a győzedelmes cikik meggrdelelné, hogy lapunkban is reproducáljuk. Nem teáltunk egyebet, mint figyelmeztetjük olvasóik közül azokat, kik a nemskóra megnyilatkozó egyházkerületi közgyűlés tagjai, olvassák elniad a Kovács Albert, mind a Szász Domokos értekezéseit. Két hasznuk lesz ezek látolásából: tájékozva lesznek egyfelől azon kérdé iránt, a mely az egybegyűlendő egyházkerületi közgyűlésnek egyik nevezetesebb vitás kélese leend; másfelől gyönyörködhetnek azon kormányban: hogyan néz ki egy minden posisijából kivert és megszállasztott hadsereg.

Minek köszönhetette Kovács Albert a debreczeni vaskalposág ellen vivott győzelmeit, a melynek köszönheti az Erdélyben szenvedett eséget? Midőn Debreczen ellen szállott siker, a felvilágosodás és szabadelvűség fegyvereit látgatta kezében: minálunk a győzelemre vetett fegyvereket ellenének kezében hagyván: a konservativismus rozsdás kovás puszkáját vette febe. Mi azt vártuk, hogy Kovács Albert fog szólni nagyenyedi tanár rokonaihoz: imfiari, barátim, ne jőjjetek ellenkezésbe a mostan kor jogos követeléseivel, az igazság dialekt meg lehet ugyan egy időre akasztani, de nem lehet elodázni nem. Már pedig az igazságok tartozik, hogy az erdélyi ref. papnöveldek jobb helye van Kolozsvárral, mint Enyeden, amint azon papnövelde, melynek én egyik nyitlen tanára vagyok, jobb helytt van Búpesten, mint Kecskeméten, Nagy-Körösnél a falusi előnyökkel annyira bővülködő Pót-százfján. Az is az igazságok közé tartozik, hogy Kolozsvárral, hol a nemzet bőkezűsége állított egyetemben egy messze világító lámpát a felvilágosodásnak, a leendő pap jobban gyujthatja értelmének mécsesét, mint a szűkös Enyeden. Azt sem szabad szemetek tévesztetni: hogy ha nélkülölet, sőt ellenelesz e korszerű reform végrehajtva: naon kellemtelen helyzetbe jöhetnek. Ilyen fölött vártunk mi Kovács Alberttól. E helyett azonban vaskalapot tévén fejére, beáll atyjafiai törekvéseinek támogatására. Hanem Szász Domokos beholypasztotta ezt a vaskalapot, érveket szétrobbantott hadát kénytelen most Kovács Albert visszavonni, hátrálása közben hangoztatván: „Már siess hazámba vissza t seregem.“

A „KELET“ magán-távirata.

Feladatott Buda-Pesten ápril. 10. 10. 6. 50 p. d. e.

Érkezett, ápril. 9. 11. 6. 7 p. d. e.

A képviselőház ismét két adójavaslatot intézett el. A kormány hajlandónak nyilatkozott a magyar hivatalnokok egyletének 150,000 frtot kölcsönözni. Az erdélyi és horvátországi osendőség ügyében erőlyesen folynak a tárgyalások; a osendőség a belügyi és honvédelmi miniszterek alá lesz helyezve.

Feladatott Csikszereda ápril. 9. 6. 6. 10 p. d. e.

Érkezett, ápril. 9. 6. 6. 45 p. d. e.

A csikszeredai választókerület választói ma tartott értekezletükben a két párt egyesülését egyhangulag elfogadván, a „szabapelvű“ pártba léptek.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, ápril. 10. 1875.

— **Ö felsége** tegnap előtt délelőtt utazott el Velenczéből Polába, épp oly szíves bucsu után, mint a milyen ünnepélyes és szíves volt egész fogadtatása. Polába estve ért ő felsége, üdvözlésül megszólaltak az ágyuk, harangok zugtak, az ünnepélyesen fellebörgőzt hadihajók matrózai és a partot ellepő sűrű néptömeg harsány örömríadásokba törtek ki. A tisztiepület előtt a katonai és polgári hatóságok, a papság, istriai tartománygyűlések, a közönségek és testületeknek küldöttségei fogadták; Demartini polgármester bemutatta a királynak a községi képviselőlet és igen loyális beszédet intézett hozzá, melyre ő felsége köszönőleg felelt. A város gyönyörűen ki volt világítva és pompás látványt nyújtott. A nagy tengerészgyakorló-téren király ő felsége másnap reggel 7 órakor szép idő mellett díszszemlét tartott a helyőrség s a tengerészek felett, kik Pokorny altengernagy vezérlete alatt sorakoztak; a defilée után ő felsége a tisztiket félkörbe léptette, meleg dícséretet s elismerést nyilvánítt nekik a csapatok mintaszerű magatartása, kifogástalan kinézése és szorgos kiképzetése felett; ő felsége ezután több intézetet szemlét meg, hosszabban időzött a tengerész-kórházban, majd a székesegyházba kocszított, hol a püspök és a papság fogadták; ezek után visszatért a törzstiszt épületbe és ott audentiákat adott.

— **A vallás- és közoktatási m. kir. minster** az összes felekezetek főhatóságaihoz, valamint az összes törvényhatóságokhoz a következő nagy fontosságú rendeletet intézte. A kormány egy hazai tanintézetnek valamely külföldi kormányestörvényhozás általi segélyezését saját államunk önállóságával összeegyeztethetőnek nem tartván, egy felmerült eset alkalmából általában kimondotta, hogy az országban létező felekezeti, — valamint községek, testületek, egyesületek vagy magánosok által fenntartott bármely nemű és foku tanintézetek, ugyszintén a felekezetek és egyházak is külföldi államoktól és azok uralkodóitól s kormányaitól segélyt és anyagi gyamolítást semmi alakban sem nem kérhetnek, sem el nem fogadhatnak. A kormány ezen határozatáról, mely a cs. és kir. közös külügyminiszteriummal is közöltetett, czimedet egy felhívással értesitem, hogy azt a hatósága alatti feleknek tudtára adni, s azokat ily irányban köllőleg utasítani, az e határozattal ellenkezőleg netalán mégis mutakozó czélatok ellenében annak fogamatot szemezni, hoozzám pedig az ily eseteket magaiidejében feljelenteni el ne mulassza. Budapesten, 1875. évi ápril 2-án. Trefort Ágoston s. k. A szóban levő „egy“ hazai tanintézet tudvalegleg a brassói gymnasium.

— **A vallás- és közoktatási m. kir. minister** a székeskereszturi állami tanítóképezde igazgató tanácsába rendes tagul Sándor János gym. rendes tanárt nevezte ki.

— **Lapunk** tegnapi számából, tévedésből kimaradt távirati tudósításunk, mely szerint br. Kemény Gábor magyar kir. belügyministeri államtitkár Gyulafehérvár országos képviselőjévé újlag megválasztott. Sennyeypárti ellenjelöltje Biró Béla gymnasiumi igazgató volt, ki a szavazatoknak körülbelöl egy negyedét kapta.

— **A földmívelési miniszteriumtól** vet-tük a következő sorokat: „A földm. ipar és keresk. miniszterium által ezennel közhírré tétetik, hogy mélt. gróf Zichy Ágost díszegi uradalmahoz tartozó összes földtelepek, valamint az eladásra készletben tartott gyökerez szőlővesszők a kormány részéről kiküldött szakértő közeg által tüzetesen megvizsgáltván, teljesen Phylloxera-menteseknek találtattak.“ A miniszter meghagyásából Major miniszteri tanácsos.

— **A kolozsvári ügyvédi kamara** első rendkívüli közgyűlését ma reggel 9 órakor megkezdette. Elnök a gyűlést megnyitván felolvasott a választmányjelentése a kamara eddigi működéséről, melyből közöljük a következőket: A kamara tagjául jelentkezett összesen 105 ügyvéd, ezekből az ügyvédek lajstromába

felvételtett 89, elutasítottatott 16, kik közül három felebeözvén, ezek ügye ma is függőben van. A lajstromba fel vett ügyvédek közül 14 minthogy ügyvédi oklevélét hiteles másolatban nyújtotta be, az eredeti bemutatására való felhívás mellett feltétlenül jgyeztetett be. Ezen 14 ügyvéd közül 6 eredeti ügyv. oklevelet benyújtván, a bejegyzés ezekkel szemben is feltétlenné vált. Az ügyvédi oklevelek eredetijének bemutatását szükségessé tette azon körülmény, hogy egyik benyújtott ügyvédi oklevél vakarások és javítások miatt aggályosnak tűnt fel. Ügyvédjelöltek lajstromába felvétel végett eddig 14 ügyvédjelölt folyamodott, kik a lajstromba mind bejegyeztettek. Fegyelmi panasz eddig beérkezett 11, ezek közül elintéztetett 7, tárgyalás alatt áll 4. Szegénységi képviselő kinevezés iránti folyamodvány érkezett 4. Segélyezésért kérvény adott be 2. Választmányi ülés tartatott 10, fegyelmi bírósági ülés 5. Az iktató jegyzőkönyvbe mai napig beérkezett 233 ügydarab, melyek közül valamennyi elintézésben részesült. Elintézés és kiadványozás történt összesen 538 drb. A jogtudományi közlőny szerkesztője lapját az ügyvédi kamara közlőnyévé felajánlván, a választmány ezen ajánlatot elfogadta. A kamara számára megrendeltetett a Jogtudományi Közlőny, Budapesti Közlőny és Juristische Blätter című szaklap. A volt kolozsv. ügyvédegylettől segélyezési czélra átvétetett s a helybeli takarékpénztárba betéttetett 418 frt 47 kr. A kamara részére, Kolozsvárral a belkőzépuczában a Follyháznál 2 szobából álló szállás béreltetett ki, mely idei szt. Györgynapkor rendelkezés alá bocsátattik. A jelentés felolvasása után megkezdődött az ügyrend tárgyalása, mely midőn e sorokat írjuk, még folyamatban van.

— **Az „egyetemi kör“** javára holnap tartandó felolvasásra különösen felhívjuk a kolozsvári közönség figyelmét. Ezuttal két igen érdekes tárgyról u. m. a materialismusról Braszai Sámuel és „Venus átvonulásáról“ Mártin Lajos e. tanárok tartanak felolvasást. Az utóbbi tárgy illusztrálására csillagászati képek lesznek telmutatva s a közönség jól teszi, ha el végre színházi látásokkal felfegyverkezve jelenik meg.

— **Kolozsvár** városában az országos katonai kórházak beleszámításával az elmúlt márt. havában a városi főorvos hivatalos kimutatása szerint, az elhaltak száma 143. u. m. a férfi nemből 77, a nőnemből 66. ezekből halva született a férfineemből 1, a nőnemből 1, kiskoruk a férfineemből 40, a nőnemből 29. A kórosetekre nézve sem szorványos, annál kevésbé járványos betegség nem mutatkozott: legtöbben haltak el különféle szervezeti lobos betegségekben u. m. 35 idült és heveny hurutban, életgyengeség miatt 14, tüdővészben 10, ugyanannyian öregségi elgyengülés és rángásos görcsben, vízkórban 8, hökhurutban 7, aszkóriban három, ugyanannyian hagymázban, genyvérben 2, ugyanannyian briktkórban és szélhűdés miatt, sárgaságban 1, ugyanannyi gümőkórban, himlőben, elmekórban, görvélyben, kiszorult sérv, vészegénység és összeégés miatt. Rendőri boncolás 1.

— **Hymen** Barsay Domokos, hunyadmegye főispánja Barcsay Lászlónak fia, tegnapelőtt jegyezte el Korbuly Ida kisasszonyt, Korbuly Bogdán a zálog-kölesön intézet és hitelbank igazgatójának bájakban gazdag leányát. Az ég áldását kívánjuk e frigyre.

— **A vasuti vonat**, melynek fél 12-kor kellett volna Nagy-Váradról az este megérkeznie, csak ma reggeli 5 órakor érkezett meg. Mint értesülünk az elkésés oka abban van, hogy a tehervonat Révnél kizökkent a vágányokból. Szerencsére semmi egyéb baj nem történt.

— **A sz.-udvarhelyi** ref. főtanoda mennyiségtanphysikai tanára, Korondi Mózes mint magán uton értesülünk, a napokban igen rövid ideig tartó súlyos betegség után, munkás élete 51-ik évében meghalt. A még erőlyes férfikórban levő, tanítványai mind a közönség részéről mindig szeretet és becsüléssel részesült tanféri elhunytja nagy részvétet idézett elő. Mi, kik a megboldogultat úgy ismertük, mint a munka és igazság szeretet tántoríthatlan bajnokát — fájdalommal tudatjuk e hirt a közönséggel s teljes szívünkkel öhajunk a sujtott családnak vigaszt. Béke lebegjen sirja felett!

— **„Baloldal“** című petroleumos hordó gyuladásban van, mai számában már forradalmi időkre emlékeztető verset hoz vezérezik küll, melyből épülés végett idézzük e néhány strófát:

Jaj a szegény népnek, szerencsétlen homnak,
A hol nyaktól, vagy bitók orvosolnak;
De meg jajabb ott, hol dícsőségben élnek,
Kik a szegényfára inkább illenek.
A nyomor torkából kiált éhes népség:
Ne halaszd a fényes bűnnök fenytését,
S az elfajultságot ne enged odáig,
Hogy megharapjanak ten veszett kutya id.
Nem hallok az inség szivrepesztő hangját,
Mintha fosztogatnák zsványok, haramják!
Nem látod a sebet, mely már úgy kezd égni,
Hogy azt kiáltod: „mög jobb volt a régi!“
Ezek ellen fordíts hatalmat és kardot,
Vagy azok általkiálti tenéked meghalnod,

S hantod fölé írják: Nem élé meg méreg;
Megégették testből támadt undok férgek!
Ajánljuk az ügyészség figyelmébe e verset, jó lesz felbresztetni a szerkesztő urat, ki úgy lát-szik Udvarhelyett Párisnak nézi s a communis-ta petroleum bűzétől elkábítva szerkeszt Magyarországon lapot. Azok számára pedig, kiket rettegés fogna el az ily szokatlan hangu vezércikkek olvasásakor, megnyugtatól magából a „Baloldal“-ból vett idézettel bizonyíthatjuk be, hogy a megzavarodott fejű hívek igen kevesen. „Az értelmiségből — így kezdődik a „B.“ levele Csikszékéből — ötön-hatan maradtunk meg közjogi elveink mellett, a többi mind — kormányra lépett.

— **Farkas Miskáról**, a nem rég Amerikába ment zenészről már érkeztek hírek a föld tulsó feléről. A magyar zenészek nem csekély feltűnést okoztak már a hajón, nemzeti öltözetük és barna arcukkal. Az utazók többször fölkerített, hogy játszanak nekik. Az utazás alatt több, mint 300 dollárt szereztek begedüikkel. New-Yorkban megérkezve, szállásukat az „Atlantic Garden“-ben ütötték föl. Egy időre vannak szerződve; Farkas Miska hetenként 30, a többi tagok egyenként 16 dollárt kapnak és teljes ellátást.

— **Lateau Luizája** Ausztriának is van, csakhogy nem oly hangzatos nevű. Pschera Francziskának hívják; Scheibensradischban (Cseshország) lakik és egy pásztorinak 27 éves leánya. Az egész környéken nagy jámborság híreben áll már jó ideje. Közelebb elterjedt róla a hír, hogy testén viseli az Isten-ember sebeinek nyomait, melyek időközönként vérzenek. A nép erre a hirre tömegesen járt hozzá bucsura. A kerületi orvos is meglátogatván őt, jelentéséből közöljük a következőket: A leányt hófehér ruhába öltözve, tiszta szobában, az ágyon feküdvé találtam. Kezében olvasó volt és imakönyv; mellette több szent kép. Az ágygyal szemben kis oltár van, melyen a szent szűz szobra áll, kinek mindkét oldalról hosszan szép szőke hajfonat csügg, melyek Pschera Francziska fejéről valók. A leány arca feltűnően halvány, szeméi beesettek, arczkifejezése fájdalmas, teste igen lesaványodott, ereje nagyon hanyatlott, érverése 100-on felüli, mely utóbbi körülmény nagymérvű lázról tesz tanúságot. A beteg 14 nap óta csak vízen s kenyéren él. Mindkét tenyerén borsó nagyságu részben megkeményedett bőrküteg van. A baltenyér sebének körülete piros s gyuladásban van. Hasonló jelenségek vannak a lábféleken is. A mell balrészén szintén van seb; mely 4—5 hét óta vérzik a pénteki napokon. Ezeket hallotta az orvos. Ő legmagasabb foku hysteriát lát a do-logban, mely vallási rajongással, s extasisal van párosulva. A sebhelyek mesterségesen s csak a bőr felületén vannak előidézve. A leány még eddig fel nem fedezett gazemberek jövedelem forrását képezi. A bucsujárások, melyek pénzt s más nemű adományokat jövedelmek a stigmatizált leány illetőleg a testkufárok részére már vannak beszüntetve. Az így az államügyész s az orvosrendőrség kezében van. Ezzel előadtuk mindazt, a mit az új tüneménről tudunk, s a mi épen elég, hogy Lonkay Antal ur sajtó alá rendezze: „A stigmatizált Pschera Francziska“ csudáját, miként azt Lateau Luizával tette.

— **A kolozs-dobokamegyei** néptanító egylete Kolozsvárral 1875 évi ápril hó 15-kén d. e. 10 órakor a városháza nagyertermében rendkívüli közgyűlést tart, melyre az egylet rendes, alapító, pártoló és tiszteletbeli tagjai meghívatnak. A rendkívüli közgyűlés főtárgya: a tanteszteltté alakulás. A közgyűlés előtti napon délután 6 órakor a polgári iskola rajztermében előérkezet tatatik.

CSARNOK.

Az orvosok.

(Szemelvény Weber „Demokritos“-ából.)

(Folytatás.)

Meg kell vallanunk azonban, hogy ily ősi egyszerűség nem illik az arany praxishoz. Az idezett tanácsot mai napság jobbnak találják megfordítva, a mennyiben a betegséget még veszélyesebbé teszik, mint a milyen, vagy legalább is megrögzítik. Párisban Aesculap egyik fia nagy hírnevet szerzett magának ezáltal, hogy a követek és egyáltalán idegen személyeknek ily fölrítu névjegyet mutatott: Medicin du corps diploma tique (A diplomaiati testület orvosa); egy másik meg inasát küldötte kocsin egyik előkelő házba a másikba, hogy látogatást tehessen ő maga is; azonban mindkettőt felülmutta egy harmadik piaci kiabáló, a ki, midőn az utcán egy valóban híres orvos feljéje tartott, azt mondá a körülállók bámsz csapatnak, hogy e nagy ember is elismeri az ő orvosi szereinek hatásos voltát s ezzel a siető orvos felé fordult e szavakkal: nem igaz udvari tanácsos ur: mundus vult decipi? (A világ azt akarja, hogy rászedjék.) „Igen! valóban igen!“ — mondá az elhaladó orvos s a tömeg megnyugodott. Lássátok! az ily uraknak legjobban illenék egy oly czimer melyre egy kacsa van festve e szavakkal: quak, quak, quak! A nagy városokban ezer meg ezer oly egyén van, a kik csak divatból, olykor

nnalomból betegek, különösen az olyanok tartoznak e csoportba, kik a „maladie quaranté“ hoz éreznek kedvet, vagy a kik a „maladie du cour“ vagy „ambitio centrée“ alatt szenvednek. Ily esetben az orvosnak inkább psycholognak, mint physiolognak kell lennie.

Ilyen volt azon orvos, a ki egy kegyvesztésbe jutott nőnek Gellert „Moral“-ját ajánlta s egy megbukott miniszternek azt tanácsolta, hogy száműzesse magát. Ez az „aurea paxis“ — némelykor azonban holmi hivatlán is beleelegyedik s kéri az orvost, hogy beteg ne-jét látogassa meg, s a belépő orvosnak egy üres pénzes zacskót és két pisztolyt mutat. „Ime itt az én beteg oldalbördám! gyógyítsa meg kérem, mert különben önnek kell beven-ni e két ólom pilulát.“

Páris- és Londonban valóban nem egyszer fordul elő ily jelenet s mégis úgy látszik hogy London az orvosok és gyógyszereszek paradicsoma. A nagy városokban a háziorvos látogatása az időtöltésnek egy neme s az orvos akárhányszor jobban ismeri a városi napi ujdonságokat, mint szakmája új könyveit. Feltéteky nőnek igen tanácsos, ha nem választanak férjül gyakroló orvost. Zimmermann valami szokatlanul kedves orvos volt, akár személyiségét, akár esztét vagy ismereteit is hírnevét tekintjük s valóban ez állás választásánál épen úgy tekinteni kellene a külsőre is, mint a diplomáták vagy pláne a kath. papok választásánál történik s az erkölcsi minőség és nagyhangúság csak másod sorban érdemelne figyelmet.

Nagy városokban sok orvosnak kell megtelepedni, mert ily helyen, ha valakinél a szél nem találja nyitját mindjárt orvos után fut, vagy az oly kényeskedő miatt is, kik ha uj-jokat megkarcolták már rebegnek az élet miatt. „Ur isten, tán csak nem lesz valami veszély belőle?“ — kérdezte aggódva egy ily „sebesült“, midőn a sebéz inasát orvosságért küldé — „De bizony! még ha gyorsan nem jár az a kölek — a seb maga magától fog meg gyógyulni.“

De legalább azon föld, hol természet az úr megkímélhetetnék e mulatságtól; ily helyen a természet az orvos; a fekete bodza, a házigyógytár, a borókafenyő a legjobb mentő-szer s savanyu káposztát tévén a talpra a láb ellen már nem egyszer segített; a számoéza, ha ugyan nem eszik meg a városiak a podagra és a kétiksz repkény a köhögés ellen hasonlóan hathatós gyógyszerek. Némely kényeskedő városok nem is fogyasztanak egyebet porokat és pilulákat s útát nyitának az „aurea praxis“-nak.

Jöhét az ember oly helyzetbe, midőn a halált óhajítja s az ész nem is tanácsolhat egyebet, de ha a szabadító közel van, az ósztón mégis reszket és fölméntést kíván. Az öngyilkosság rendszerint bosszankodás, fitogtatás vagy örütség, míg az egykedvűség azon lépéssel szemben, melyet mindenkinek még az orvosnak is meg kell tenni — nemesült természet. Kleist, a költő, halála előtt orvosának emlékkönyvébe ezt írta: Innumerabiles morbos miraris? medicos numera. (A megszámlálhatlan betegségek fölött csudálkozol? számítsd az orvosokat.)

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Kimutatás.

A tordai kisegítő pénztár egylet forgalmáról márc. havában 1875.

Bevétel.

Pénztármaradék február hórl 2976 frt 96 kr, havi rendes és rendkívüli betét 9295 frt 26 kr, könyv díj 19 frt 50 kr, kamat, provis és váltó díj 1797 frt 08 kr, Bályeg díjban 46 frt 80 kr, 225 tagtól visszafizetett kölcsön 47,584 frt — kr.

Összes bevétel 61,719 frt 60 kr.

Kiadás.

211. váltó mellett kölcsön 45,605 frt — kr, kezelési kiadás 447 frt 38 kr, bályegre 46 frt 80 kr, tőke visszafizetés 12,641 frt 28 kr, pénztári készlet 2979 frt 14 kr.

Összes kiadás 61719 frt 60 kr.

Tordán, 1875 ápril hó 6-án

Közi az igazgató választmány.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Ápril. 9-én 5 1/2 Metallikus 71.15 frt Kamat —. 5% Nemzeti kölcsön 75.55 — frt 1860. Kölcsön 112.60. Bankrészevény 963. Hitelintézeti részvények 240. — London 111 —. ft. st. Ezüst 103.30. Cs. kir. arany 523 —. Napoleonor 886 1/2 — 100 mark németérté 54.30 —

Urbéri kötvények: Magyarországi 79.75 Temesvári 77.75 Erdélyi 76.50 Horvátország 80.75

Felelős szerkesztő: Békésy Károly.

Jelzálog-kölcsönök

a birodalom bármely részében, te-lekkönyvezett földbirtokra 1000 frttól a legmagasabb összegig a legelőnyösebb módozatmellett törlesztésre gyorsan eszközöl. 5000 forinton fejlüli kölcsönöknél feltűnő előnyt nyújt.

A hat. eng. általános

Ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda

Kolozsvárt, Ovár, bástya utca 6 szám.

(Értekezhetni posta után, vagy személyesen naponta a. u. 1-131 4-ig.)

